

— Защо отъ такова единение не се въодушевяватъ сегашнитѣ дѣйци отъ разнитѣ емигрантски лагери? — Не бѣхме ли ние всички събрани: кой въ партизанския отрядъ, кой въ М. О. Опълчение? Не си ли спомняте оная епопея, — плодъ на общитѣ ни усилия? — Азъ трепвамъ отъ умиление, като си спомня, какъ стари крѣвни врагове бѣха, станали задушевни другари! Прѣдъ очитѣ ми е и сега Протогеровия юмрукъ, който бѣ стоваренъ върху лицето на единъ неговъ и нашъ другаръ затова, че въ присѣдството на всички войводи въ градъ Кешанъ бе обидилъ съ думи Яне Сандански! И това го извърши Протогеровъ, който както знаете прѣди войната бѣ крѣвнъ врагъ на Яне Сандански. Това е втори случай за примиростъ мѣжду великанитѣ. Но едни отъ тѣхъ умрѣха, а мнозина отъ живитѣ останаха такива дребнавци, каквито си бѣха. Ние не трѣбва да криемъ нашитѣ недѣзи, грѣшки и прѣгрешения, но трѣбва да се стремиме сами да се отървемъ отъ тѣхъ, ако искаме да имаме нѣкаква стойностъ.

Ний не трѣбва да съжالياваме, че прѣзъ Балканската война сме взели участие и с това косвенно сме служили на анексионистическитѣ бѣлгарски аспирации. Не! на *Македония* бѣ нужна свобода. Дали *България* щеше да я присъедини, или щеше да бждѣ обратното — това само пророцитѣ могатъ да отгатнатъ. Азъ ще процетирамъ думитѣ на великия писателъ Максимъ Горки, който, по тоя случай, бѣ казалъ: „*Давидъ* бѣ малъкъ, но обедини еврейското племе. И *Македония* е малка, но тя ще бждѣ ядката на бждащата Балканска Федерация.“

Като участници въ Балканската война Вие знаете и помните всичкитѣ й перипетии, които смѣтамъ за излишно да описвамъ тука. Ние изпълнихме своя дългъ прѣзъ нея война, както и прѣзъ междусъюзническата, и ако има виновници за погрома прѣзъ 1913 г. — това не сме ние, а невежитѣ ония държавници, които знаеха курса на английскитѣ лири ежедневно, но не знаеха географическитѣ граници на *Македония* и на градъ *Радовишъ* казваха *Радовища*, за да имъ се смѣе при преговоритѣ в Букурещъ сръбския делегатъ *Спалайковичъ*. Тамъ, кждѣто има страни съ наказателни закони за невежество, — тамъ трѣбва да бждатъ сждени невежитѣ държавници, които подъ друга отговорностъ едва ли биха ги подвели и по този начинъ ще изучатъ *Македония*, за която толкова кърви се пролѣха и не ще питатъ за пристанището на *Скече*, а ще разбератъ, че *Скече* нито е македонско градче, нито пъкъ некога се е намирало на морския брѣгъ...

Слѣдъ Балканската война териториалната цѣлостъ на *Македония* бѣ нахърнена, тѣй като тя се разпрѣдѣли между *Българея*, *Сърбия* и *Гърция*, поради това голѣма частъ отъ легалнитѣ и нелегалнитѣ дѣйци се заселиха въ присъединенитѣ къмъ *България* *македонски* покрайнини, прѣдимно въ *Петричкия окръгъ*.

Промежуйтъкъ отъ 1913 до 1916 г бѣ малъкъ и свѣтовната война въвлече балканскитѣ народи, а *Македония* стана арена на жестоки боеве.